

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXII. Inesse in viuentibus humorem, quo calor sustentetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

in fluxum illum spiritum consideres, qui caloris actione producit, quoq. in se ipso renouatur: & conseruatur animalis profecto spiritus gignitur totus, nutritur, atque reficitur vitali. Plena namq. est, à corde ad caput arterias complures reperit, & earum præcipuis ad cerebrum sinus sili. quod argumento est, optimam parentem naturam in eum vsum canales illos parasse, vt per eos à corde ad cerebrum spiritus mitteretur, quo frigidi membri, atque ad gignendum spiritum inepti refici spiritus posset, & conseruari.

Vitalis spiritus in animalibus mouetur.

Ergo vitalis spiritus ductus ad cerebrum in admirabili contextu præparatur: deinde interiores cerebri sinus peruadens in animalem mutatur. Mutatur, inquam, non substantia, vt aliqui medicorum crediderunt, sed accidente duntaxat, & qualitate. quæ ob causam mutatis interdum nominibus vsi sunt veteres, peripatetici, & animalis spiritum vitale appellauerunt: vt Smplicius in comm. ad tex. 122. & Themistius in tex. 124. libri 2. de Anima. quæ enim alia vis, aut actio sit illius membris, nisi refrigerandi & humidandi, hoc est vehementiorem illius corporis calorem à calidissimo membro acceptum mitigandi? Mutatur autem, & temperatur; tum necessitate, quia cum ad locum frigidum & humidum venerit, refrigeretur, & humidetur necesse est: tum vero ita exigente fine, propter quem illuc spiritus ille ducitur. quippe vitales operationes maximo quidem calore opus habent: at animales, sensus, inquam, & motus, quæ per eum spiritum fieri debent, delicatam magis, magisque humidam & temperatam postulant. Et nisi cerebrum quoquo modo alteraret, & mutaret vitalem eum, qui à corde ascendit, operationes omnes, quæ deinceps illius ope fierent, cor, non cerebrum, sui principium, & auctorem agnoscerent, cerebrumque passiuè duntaxat se haberet, tãquam via, & canal, per quem spiritus à corde ad organa vsque sensuum mitteretur: cum tamen cor vitalium, cerebrum animalium, esse principium, aut certè administratorem, ac moderatorem, communis iam medicorum & philosophorum schola confirmet. Hinc efficitur necessariò, vt cum cerebrum nullius operationis principium esse possit, nisi per neruos, qui ad omnes corporis partes inde ducuntur (siquidem nihil inde aliud ducitur, nisi neruus) iure optimo affirmare possimus, neruos esse quoquo modo principia eorum instrumenta animalium omnium functionum: cumque operatio nulla fiat, nisi per spiritum illum à cerebro deriuatum; necesse est ab eo membro nõ minùs ad omnes partes animalem spiritum per neruos transmitti, quàm à corde per arterias vitalis deriuetur.

Vitalis spiritus animalis à cerebro transmittitur.

Eodem autem profus modo transmittitur: motu scilicet illo, quo vtriusque membri sinus contrahuntur & in se ipsos comprimuntur. Tunc enim, vt cor in arterias, sic cerebrum à prioribus in posteriores sinus, & spinæ medullam, atque adeò in organa sensuum, & neruos omnes effundit spiritum. Nam etsi optici soli nerui manifestè perforati sint, is tamen spiritus tam est tenuis, & purgatus, vt animatam neruorum substantiam facile peruadat, & ad singulas corporis partes sensim penetret, ad omnem sensum, & motum sedulo exequendum. quod eò facilius mihi persuadeo; quia neruis illis ligatis, qui à posteriori cerebri

A parte descendunt, motus omnis cessat in corpore: eam nimirum solam ob causam, quòd descendus spiritus impediatur. Sic enim ligata quoque arteria, pulsat quidem ea pars, quæ cordi coniuncta est; at pars reliqua omni pulsu destituitur, quòd spiritum nullum suscipiat. quemadmodum igitur cor effuso per arterias spiritu operatur omnia; quæcunque ad vitam pertinent, ita cerebrum spiritu per neruos distributo exequitur ea, quæ sunt sensus, & motus.

Vitalis spiritus differunt.

Postremò ex his omnibus intelligitur, animalem hunc spiritum non specie, & natura, sed accidente solum, & temperatione à vitali differre: quòd is paulò tenuior sit, humidior, & calore magis temperatus: tum loco, quo continetur; principio, à quo penderet, modo, quo per corpus sparguntur; ac demum vsu, & fine, ad quem mittuntur. Alter enim in corde, alter in cerebro continetur; indeque originem habet. Alter per arterias ad calorem vitamque tuendam; alter per neruos ad sensus & motus actiones refertur. quæ omnes differentia accidentariae sunt.

IN ESSE IN VIVENTIBVS
humorem, quo calor sustentatur.

CAPVT XXII.

Apienter scriptum est ab Arist. in lib. de longitudine & breuitate vitæ cap. 3. viuentia omnia calore, & humore abundare; vitamque omnium duplici hac qualitate conseruari. Quapropter, vt in illis calor superat frigiditatem, sic humorem par est vincere siccitatem. Vnde etiam semina humida sunt: & in prima ætate membra omnia sunt humida; atque in tota vita momentis singulis siccantur, donec in siccissimam desinant senectutem. Cum igitur de calore, & spiritu, qui caloris vehiculum, & quasi portitor est, dictum sit; de humore quoque quo calor sustentatur, dicendum est.

Humor vitæ fundamentum.

Ergo inesse in animantium corporibus hoc humidum, tria præcipuè testantur. Primum calor sua natura resoluit semper, & ascendit, nisi cum aliquo coniungatur, & in eo detineatur: conseruatur autem, & detinetur in humido pingui, & aëreo, eòque consumpto statim extinguitur, vt in igne manifestum est. Viuentium portò hic calor cum frigore sanè coniungi non potuit, propter generalem contrariarum qualitatum repugnantiam. Siccitatem verò si habuisset sociam, non modò non conseruasset, & fouisset animal, sed breui potius interitum ei attulisset membraque omnia conflagrasset. Solus igitur humor coniungi cum eo poterat.

Inesse in viuentibus hanc humorem.

Deinde viuentium corpora calida sunt, & densa, quia sic optimè operantur. Calori huic si siccitas adiungatur, non consistet densitas: sed calor maximam parabit sibi raritatem, adurèturque ac destruet viuentium vitam. Eadem quoque siccitas eum densitate coniuncta ineptum redderet.

viuens, & stolidum: quippe sua natura qualitas est inertissima. Humor aptissimè potest adiungi: nam & caloris mordacitatem, impetum franget, & densitatis duritiem emolliet.

Operationes omnes humor inuas.

Ad extremum aptissimus est humor ad operationes omnes animalium, siccitas ineptissima. Nam si corpus esset siccu, attrahi cibus non posset ad nutrienda membra, neque illis attractus applicari, nisi fortasse cu sumo animalis dolore molestiaq. quam ob causam in 3. libro de symptom. causis cap. 3. verè ratio cinabatur Galenus, appositionem cibi faciliorem multo esse in pueris, qui plurimo abundant humore; quam in ætate grandioribus, quorum corpora iam sunt sicciora. Sensum item functiones imperfectissimæ essent, & minimè diuturnæ: quoniam aut alicuius rei susceptione fiunt, aut spiritus certè indigent diffusione. Et idè qui siccioris constitutionis sunt, operationibus hisce funguntur ægrius, & ad eas citius redduntur inepti. Denique membrorum motus humorem requirit; propterea quod ea eiusmodi esse oportet, vt facile flecti possint: eoque magis, quod naturali conditione densa sunt, & solida. Itaque iure optimè Aristot. duobus hisce qualitatibus, calore & humore, seu calido pingui, totam animantium vitam contineri affirmavit, duasque his cõtrarias, frigus, & siccitatem, qualitates esse maximè perniciosas. Quia dum calorem extinguunt, & humorem exhauriunt, mortem iuuenibus omnibus adferunt. Eaque quæ maiorem habent calorem, & humorem magis copiosum, vt ægrius refrigerantur, ita longinquioris vitæ sunt.

Calor & humor vite propria.

A cui adiungitur, & in quo natiuus animantium calor conferatur. Et idè qualitas altera vitæ existimatur esse. quia cum in calore potissimum consistat vita, is humoris hoc genere sustinetur: & tandiu viger in corpore, quamdiu adfuerit humor; eoque exhausto ipse quoque extinguitur. Tertius ex his efficitur humor impurus; hoc est, æreus quidem, sed aqueo permixtus; in aquatilibus præsertim, & phlegmaticis animalibus. quòque plus fuerit aqueæ humiditatis permixtum, eò plus boni, & ærei humiditatis euanescent, minusque syncerum erit id quod relinquetur, sed quoniam solus æreus ad vitam conferuandam pertinet, neque hic tertius vitalis est, nisi quatenus quandam ærei humoris partem habet: is solus intelligendus est, dum aut vita in calore & humore veritari pronuntiat; aut omnino innatus, & primigenius humor nominatur.

Impurus.

B Dum autem humor alter proponitur, quem influentem, & aduentitium dixi; is quoque duplex distinguitur. Sed qui ex membrorum euaporatione, aut spiritu corpus vniuersum irrigante, membris quibusque accedit, & vitalem, atque animalem virtutem iuuat; minoris omnino momenti est. Potior alter existimatur, quem alimentum adducit, tum ad natiuum calorem pascendum; tum ad primigenium illum humorem renouandum membraque omnia restauranda, atque vt vno verbo dicam, ad vniuersam vegetantis animæ vitam operatione & studio conferuandam. Hic igitur est multiplex in nostris corporibus humor. De eo, qui spiritu continetur, satis antea dictum est. Alimentarius ad nutritionis potius cognitionem pertinet. Hoc loco de innato, & primigenio dicendum superest.

Aduentitius humor.

DE MULTIPlici HUMORE in animantium corporibus contento.

CAPVT XXIII.

Vinorem porò in animantium corporibus duplicem agnoscimus. Innatum alterum & primigenium; quem radicalem plerique nominant; quod singulis membris in ortu primo radicatus quasi initus sit. Alterum influentem, & aduentitium. Innatus & primigenius est is, quem ex humida illa menstrui sanguinis & seminis massa, ex qua formatus est fetus singula membra primùm habuerunt. Is num ad membrorum substantiam pertineat necne, ex iis iudicandum erit, quæ antea de calore posita sunt. Eadem enim de vtraque difficultate debet esse sententia. Sed hic multiplex est. Vt animantium corpora ex quatuor elementis concreta sunt, in quibus duo sunt humida; ita duplicem humorem continent. Alter est aqueus, frigidus, tenax, viscosus: quo tanquam vilco terrea corporis partes copulantur, & coherent: non item pascitur calor, quin potius extinguitur, & opprimitur; tum pugnace & contrario frigore; tum crassitudine nimia quæ illius expirationem impedit. Et idè neque calore consumitur, sed integer penè totus conferuatur: vt partium copulatio teitatur: quæ semper eadem est, vel etiam animali mortuo. Alter æreus, calidus, humidus, & pinguis; aptissimus ad ignem, & calorem quemuis fouendum, & sustentandum. Atque hic est,

Innatus humor & primigenius.

Aqueus.

Æreus.

QVOD SIT PRIMIGENII humoris subiectum.

CAP. XXIII.

D Rimùm autem explicandum est illud, quod in dubium vocasse legimus Diuum grauem olina medicum. Is in vno quoque viuento, immò & in quolibet misto, duo credit corpora reperiri, re ipsa & numero inter se distincta, alterum caloris, alterum humoris subiectum. Cum enim calor in humorem agat, eumque continenter depascat, nil argumentabatur ille, agere potest in seipsum, sed omne agens in aliquid à se diuersum agit. Proprium igitur, & diuersum necesse est esse aliquid harum qualitarum subiectum.

Prim. opinio.

E At facile videre potuisset, si ita res habeat, aliudque caloris, aliud humoris subiectum sit, aut aliarum qualitarum, quæ agere vicissim possunt, nullam ex illis vnquam permissionem futuram. Hæc enim vnum commune omnium subiectum postulat. Deinde si vita, & anima calore & humore sustinetur, quis non videt, nullum corpus nullamue corporis partem vitæ, atque animæ participem esse posse, nisi calorem, & humorem habeat? quare si seorsim sint, & calor & humor, atque in diuersis subiectis & corporibus collocetur, neutrum illorum animatum erit, neutrum viuet, quippe altero vitæ principio destitutum. Sed calor omnis annon in humore sustentatur; ene- & obque

Confutatio.